

Natuurtoets F35

Fietssnelweg t.h.v. het Wierdense veld

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Natuurtoets F35

Fietssnelweg t.h.v. het Wierdense veld

Definitief

Opdrachtgever

Gemeente Wierden
T.a.v. de heer A. Ballast
Postbus 43
7640 AA WIERDEN

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P7102
Datum: 15-1-2015
Projectleider: V. de Lenne
Opgesteld: V. de Lenne
Gecontroleerd: R. van Dijk

© Eelerwoude 2015, niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van Eelerwoude bv.
De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrucken

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Geplande ontwikkeling	6
3	NATUURWETGEVING EN -BELEID	9
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten	9
3.2	Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998	11
3.3	Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden	11
4	METHODE	12
4.1	Bureauonderzoek	12
4.2	Veldonderzoek	12
5	BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTENBEOORDELING	13
5.1	Flora	13
5.2	Zoogdieren	13
5.3	Vogels	17
5.4	Amfibieën	18
5.5	Reptielen	19
5.6	Vissen	20
5.7	Ongewervelden	20
6	EHS-TOETSING	21
6.1	Begrenzing en invulling	21
6.2	Wezenlijke waarden en kenmerken	22
6.3	Effecten op de EHS	24
6.4	Conclusie	25
7	VOORTOETS NATURA 2000 GEBIED WIERDENSE VELD	26
7.1	Beschermde natuurwaarden	26
7.2	Cumulatieve effecten	28
7.3	Conclusie NB-wet	28
8	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	29
8.1	Natura 2000-gebied Wierdense veld	29
8.2	EHS gebied	29
8.3	Flora en faunawet	30

8.4	Geldigheid onderzoek	30
	LITERATUURLIJST.....	31

1

INLEIDING

Gemeente Wierden is voornemens een bestaand fietspad ter hoogte van het Wierdenseveld om te vormen naar een fietssnelweg (F35). Hiervoor wordt het bestaande fietspad mogelijk enigszins verbreed.

In verband met deze ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en –beleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden dat de ontwikkeling gerealiseerd kan worden en dat er geen belemmeringen bestaan vanuit de natuurbescherming.

De eerste stap in deze toetsing is een natuurtoets op basis van een verkennend onderzoek (quickscan). De quickscan richt zich op het verkrijgen van een geïnformeerd beeld van de mogelijke consequenties vanuit de natuurwetgeving en -beleid. Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het plangebied en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde planten- en diersoorten. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan gepresenteerd en getoetst aan de natuurwetgeving.

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit het bestaande fietspad ten noorden van de N35 (Bolder Pad) tussen de Veenweg en de Westerveenweg. Het bestaande fietspad is verhard, aan de westkant van het plangebied ligt naast het verharde fietspad, tevens een zandweg. Het fietspad grenst aan de noordkant aan het begrensde Natura 2000-gebied Wierdenseveld. Het bestaande fietspad ligt naast het treinspoor. Direct langs het fietspad liggen meerdere groenelementen bestaande uit singels met soorten als berk en zomereik. Ter hoogte van het Wierdense veld loopt het fietspad parallel aan het bosgebied. Dit bosgebied bestaat veelal uit opgaande beplanting van berk en zomereik met ondergroei van bosbes.

Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied en de directe omgeving

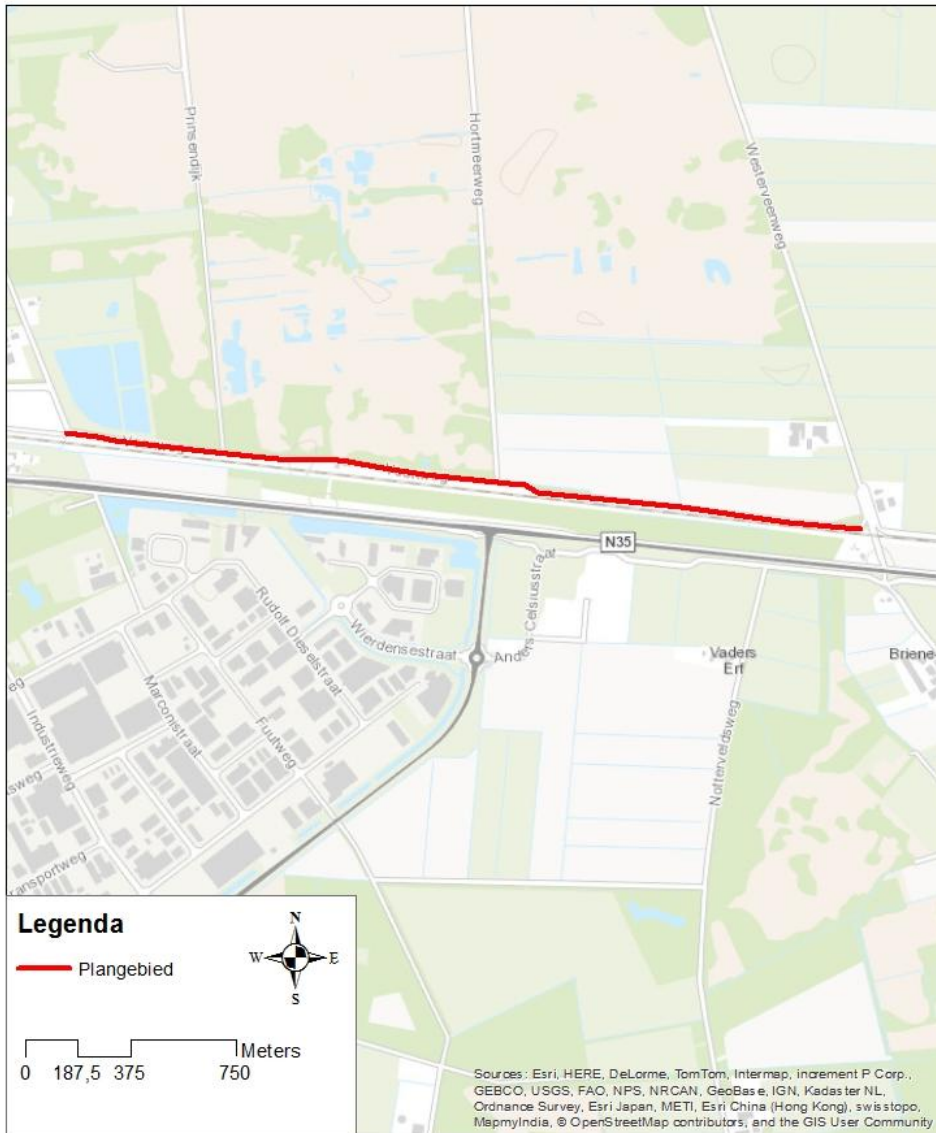
2.2 Geplande ontwikkeling

Gemeente Wierden is voornemens het bestaande fietspad ter hoogte van het Wierdenseveld om te vormen naar een fietssnelweg. Hiervoor wordt het bestaande fietspad mogelijk enigszins verbreed. Gezien de breedte van de overige tracés van de fietssnelweg zal de fietssnelweg mogelijk tot 4 meter breed worden. In de nieuwe situatie wordt de fietssnelweg mogelijk verlicht.

Indien het fietspad verbreed wordt zal dit inhouden dat op een aantal plekken beplanting verwijderd zal worden, tevens zal er mogelijk een sloot verlegd/verwijderd worden.

Figuur 1: enkele foto's van het plangebied en de directe omgeving (van oost naar west).

Figuur 2: Ligging en begrenzing van het plangebied

3

NATUURWETGEVING EN -BELEID

De Nederlandse natuurwetgeving - en beleid bestaat uit verschillende onderdelen. De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. Daarnaast heeft Nederland landschappelijk en ecologisch bijzondere gebieden aangewezen als Nationaal landschap of Nationaal park. Deze gebieden worden in Nederland beschermd via het ruimtelijke en natuurbeleid. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. De dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor meer informatie inzake de Flora- en faunawet zie de website van het ministerie van Economische Zaken: www.drloket.nl.

Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- Enkele vaatplanten
- Bijna alle zoogdieren
- Alle vogels
- Alle reptielen
- Alle amfibieën
- Enkele vissen
- Enkele ongewervelde (insecten en weekdieren)

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet)
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet),
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet)
- vogels
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 zwaarste beschermingsregime bijlage 1 AMvB bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 3: Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Het plangebied grenst aan het Natura 2000-gebied Wierdense veld. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd. Met de voorgenomen werkzaamheden zijn negatieve effecten op Natura-2000 gebied Wierdenseveld niet op voorhand uit te sluiten. In dit rapport wordt dit getoetst aan de hand van een voortoets Natura 2000-gebied.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het plangebied maakt gedeeltelijk deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Daarom geldt in de EHS het 'nee' tenzij-regime. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-toets met positieve gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS is niet toegestaan tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang
- Er geen alternatieven zijn
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd

Voor relatief kleinschalige ontwikkelingen is een ontheffing van dit verbod mogelijk, mits wordt aangetoond en verzekerd dat deze wijziging:

- De wezenlijke kenmerken en waarden slecht in beperkte mate aantast.
- De kwaliteit en kwantiteit van de EHS op het betreffende gebiedsniveau tenminste behoudt.
- Plaatsvindt na een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties
- Maatregelen bevat die resulteren in een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing.

4

METHODE

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en, indien beschikbaar, regionale verspreidingsinformatie. Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie zijn geraadpleegd met betrekking tot planten, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren. Hiervoor zijn met name verspreidingsatlassen geraadpleegd. Uit de landelijke verspreidingsinformatie (atlassen), welke deels gedateerd zijn, moet blijken of in de omgeving van de locatie in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Er is tevens gebruik gemaakt van de eigen database van Eelerwoude. Eelerwoude heeft in de omgeving van het plangebied meerdere flora- en faunaonderzoeken uitgevoerd. Deze resultaten zijn meegenomen bij de uitwerking.

4.2 Veldonderzoek

Het veldbezoek is op 7 januari 2015 door V. de Lenne, ecologisch adviseur bij Eelerwoude, uitgevoerd bij droog weer met een temperatuur van ongeveer 5 graden. Het veldbezoek was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald dan wel ingeschat.

5

BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTENBEOORDELING

5.1 Flora

Voorkomen en functie

Uit het Wierdense veld zijn verschillende beschermde soorten bekend o.a. grasklokje (tabel 1) wilde marjolein (tabel 2), brede wespenorchis (tabel 1), gewone vogelmelk (tabel 1), kleine zonnedauw (tabel 2), rapunzelklokje (tabel 2) en steenanjer (tabel 2). Gezien de groeiplaatsomstandigheden te hoogte van het fietspad worden hier geen zwaarder beschermde soorten verwacht. Wel kan een licht beschermde soort als grasklokje voorkomen in de zonnig droge gedeelten langs het spoor en kunnen ter hoogte van het bosgebied licht beschermde soorten als brede wespenorchis en gewone vogelmelk voorkomen.

Effecten en ontheffing

Mogelijk komen langs het fietspad licht beschermde soorten als brede wespenorchis grasklokje en gewone vogelmelk voor. Genoemde soorten betreffen tabel 1- soorten. Voor tabel 1 soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Conclusie flora: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing voor flora is niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het veldbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Op basis van de actuele verspreiding van vleermuizen en de situatie in het plangebied kunnen de volgende soorten binnen het plangebied verwacht worden: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis (gebouwbewonend) rosse vleermuis, (boombewonend) en gewone grootoorvleermuis (zowel boom als gebouwbewonend).

Bij het onderzoek wordt onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- Kraamverblijfplaats.
- Zomerverblijfplaats.
- Paar- en/of baltsverblijfplaats.
- Winterverblijfplaats.

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis bewoont zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren, zolders en ruimtes achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Ter hoogte van het plangebied worden geen verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht. Bebouwing is niet aanwezig ter hoogte van het plangebied. Wel bevindt zich naast het bestaande fietspad beplanting in de vorm van een singel en een bosgebied. De opgaande bomen direct langs het fietspad zijn echter beperkt van omvang en hebben een geringe diameter. In deze bomen zijn geen geschikte holten aanwezig die een functie kunnen hebben als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen.

Vliegroute/foerageergebied

De beplanting langs het fietspad is geschikt als vliegroute voor vleermuizen. Deze beplanting sluit aan op het bosgebied ten zuiden van de N35. Met name het bosgebied ter hoogte van het Wierdense veld kan tevens gebruikt worden als foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, evenals het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

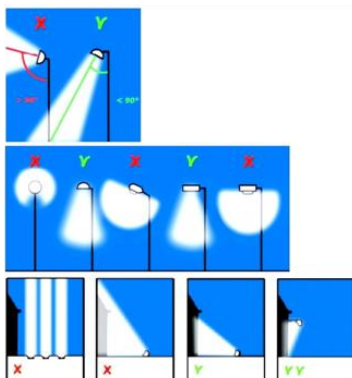
Geen effecten op verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen worden niet verwacht ter hoogte van de te realiseren fietssnelweg, negatieve effecten op verblijfplaatsen zijn daarmee uit te sluiten.

Vliegroute en foerageergebied

De mogelijke aanwezige vliegroute en het mogelijk aanwezige foerageergebied van vleermuizen blijft gehandhaafd. In de huidige situatie is het fietspad echter onverlicht. In de nieuwe situatie wordt de fietssnelweg mogelijk verlicht. Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals watervleermuis, en er zijn soorten die rond lantaarnpalen jagen, zoals rosse vleermuis. Verlichting dient tot een minimum beperkt te worden en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen dient voorkomen te worden. Dit kan o.a. door gerichte verlichting (met leds) aan te brengen (figuur 4). Gekozen kan worden voor de toepassing van vleermuisvriendelijke verlichting. Uit recent onderzoek is gebleken dat amberkleurige verlichting vleermuisvriendelijk is. Op de site van de Zoogdiervereniging Nederland (www.zoogdiervereniging.nl) is hierover meer informatie te vinden. Indien alsnog niet of nauwelijks verlichte landschapselementen (direct) verlicht worden, kunnen een ontheffing, aanvullende maatregelen of nader onderzoek noodzakelijk zijn.

Indien het niet mogelijk is om lichtverstoring van vleermuizen te voorkomen, dient onderzocht te worden of vleermuizen het plangebied gebruiken als vliegroute en zo ja welke soorten en aantallen. Op basis van dit onderzoek kan worden beoordeeld of sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet, en of er ontheffing aangevraagd moet worden.

Figuur 4. Voorbeelden van verschillende type armaturen en plaatsingen om lichthinder te voorkomen

Conclusie vleermuizen: Het is sterk aan te bevelen om het fietspad niet te verlichten, of slechts gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurige) verlichting. Indien het fietspad toch moet worden verlicht kunnen negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen niet op voorhand uitgesloten worden. Indien het fietspad verlicht wordt dient nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd te worden. Het onderzoek dient zich met name te richten op vliegroutes van vleermuizen.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Tabel 1-soorten

In het plangebied kunnen onder andere de volgende algemene zoogdieren voorkomen; konijn, haas, bunzing, egel, hermelijn, mol, wezel en (spits)muizen. Allen staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Tabel 2 en 3-soorten

Steenmarter (tabel 2)

Het plangebied ligt binnen een geschikt leefgebied voor de steenmarter. De soort komt algemeen voor in de omgeving van het plangebied (zoogdieren in Overijssel 2011) Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen. Het plangebied zal slechts een klein onderdeel uitmaken van zijn territorium. Van vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soort is echter geen sprake.

Eekhoorn (tabel 2)

De houtsingel in het plangebied vormt geschikt leefgebied voor eekhoorn. De soort komt algemeen voor in de omgeving van het plangebied (bron: zoogdieren van Overijssel, 2011) Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen. Het plangebied zal slechts een klein onderdeel kunnen uitmaken van zijn territorium.

Boommarter (tabel 3)

Mogelijk dat binnen het plangebied de boommarter voorkomt. De soort komt voor in de omgeving van het plangebied (zoogdieren in Overijssel, 2011) Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen. Verblijfplaatsen worden gezien het ontbreken van bomen met voldoende omvang niet verwacht. Het plangebied kan mogelijk wel een klein onderdeel uitmaken van zijn territorium/leefgebied.

Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. das, otter, en waterspitsmuis) worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en het bekende verspreidingsgebied van deze soorten.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een zeer beperkt en tijdelijk verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van populatie van deze soorten, omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten (zie bijlage 1).

Steenmarter

De steenmarter is een weinig kritische soort die een netwerk van verblijfplaatsen heeft en in een nacht grote afstanden kan afleggen. Er zijn geen verblijfplaatsen van steenmarters of aanwijzingen hiertoe aangetroffen. Voor de steenmarter blijft na de (relatief kleinschalige) ontwikkeling voldoende leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde.

Eekhoorn

Er zijn geen verblijfplaatsen van eekhoorn (bladnesten) of aanwijzingen hiertoe aangetroffen. Voor eekhoorn blijft na de (relatief kleinschalige) ontwikkeling voldoende leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde.

Boommarter

Boommarter komt in de omgeving van het plangebied voor. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen, deze worden gezien de omvang van de bomen ook niet verwacht. Mogelijk wordt het plangebied gebruikt als foerageergebied, het plangebied blijft echter ook in de toekomst geschikt als foerageergebied. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde.

Conclusie: Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten op grondgebonden zoogdieren verwacht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet van toepassing voor grondgebonden zoogdieren.

5.3 Vogels

In en nabij het plangebied komen diverse algemene broedvogels voor. Vermeldenswaardige broedvogels die uit de directe omgeving van het plangebied, zijn appelvink, grauwe klauwier, kleine bonte specht, nachtzwaluw, houtsnip en roodborsttapuit. Enkele van de genoemde soorten vallen onder categorie 5 van de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' (zie kader).

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied zijn aangetroffen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. De soorten uit categorie 5 vragen om extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Nesten van categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Jaarrondsoorten - categorie 1 tot en met 4

In de omgeving van het plangebied komen tevens een aantal soorten voor waarvan de vaste rust en verblijfplaats jaarrond beschermd is. Het gaat om buizerd, sperwer en havik. Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van het foerageergebied van deze soorten. Er zijn echter geen verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig ter hoogte van het plangebied.

Effecten en ontheffing

Broedvogels algemeen

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden, tenzij nader onderzoek heeft uitgewezen dat broedvogels afwezig zijn. Gezien het ontbreken van dekking rondom het plangebied en de aanwezigheid van veel verkeer wordt niet verwacht dat het plangebied een functie heeft voor broedende vogels, dit kan echter niet geheel uitgesloten worden.

Categorie 5

Leefgebied blijft voor deze soorten afdoende voorhanden. Compenserende maatregelen, nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing, omdat een negatief effect wordt verwacht op de soort, is dan ook niet aan de orde.

Jaarrondsoorten - categorie 1 tot en met 4

Rust- en verblijfplaatsen van vogelsoorten van categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd in de Flora- en faunawet. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Met de voorgenomen ontwikkeling worden geen negatieve effecten op deze soorten verwacht. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn niet aanwezig, tevens blijft het plangebied geschikt als foerageergebied..

5.4 Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker en gewone pad kunnen het plangebied gebruiken als landbiotop. Met uitzondering van een aantal aanliggende nauwelijks watervoerende sloten zijn er geen waterelementen aanwezig in het plangebied.

Een beschermde soort die bekend is uit het Wierdense veld is heikikker (tabel 3). Heikikker komt voor rond de vennen in het hoogveen van het Wierdense veld. Gezien het ontbreken van vennen in de directe nabijheid van het plangebied, wordt heikikker niet in het plangebied verwacht.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een (geringe) verstoring van genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het gebied na werkzaamheden weer geschikt is voor deze soorten. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling.

Conclusie amfibieën: nader onderzoek of een ontheffing Flora- en faunawet is niet noodzakelijk voor beschermde amfibieën.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Uit het Wierdense veld zijn levendbarende hagedis en gladde slang bekend. Gezien het voorkeursbiotoop van deze soorten en het verspreidingsgebied binnen het Wierdense veld worden deze soorten niet verwacht ter hoogte van het plangebied.

Effecten en ontheffing

Reptielen worden niet verwacht in het plangebied. Van negatieve effecten is geen sprake.

Conclusie reptielen: nader onderzoek of een ontheffing Flora- en faunawet is niet noodzakelijk voor reptielen.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn geen waterelementen aanwezig (Beschermd)vissen zijn niet aanwezig.

Effecten en ontheffing

(Beschermd) vissen zijn niet aanwezig. Van negatieve effecten is geen sprake.

Conclusie vissen: nader onderzoek of een ontheffing Flora- en faunawet is niet noodzakelijk voor vissen.

5.7 Ongewervelden

Beschermd ongewervelden die uit het Wierdense veld bekend zijn, zijn Gevlekte witsnuitlibel (tabel 3) en heideblauwtje (tabel 3).

Heideblauwtje is bekend uit de heidegebieden van het Wierdense veld en komt voornamelijk voor op de overgangen tussen vochtige heide en het hoogveen. Gezien het ontbreken van heide ter hoogte van het plangebied, wordt deze soort echter niet ter hoogte van het plangebied verwacht.

Gevlekte witsnuitlibel is bekend uit de matig voedselrijke vennen in het veengebied. Gezien het biotoop ter hoogte van het plangebied wordt de soort hier niet verwacht.

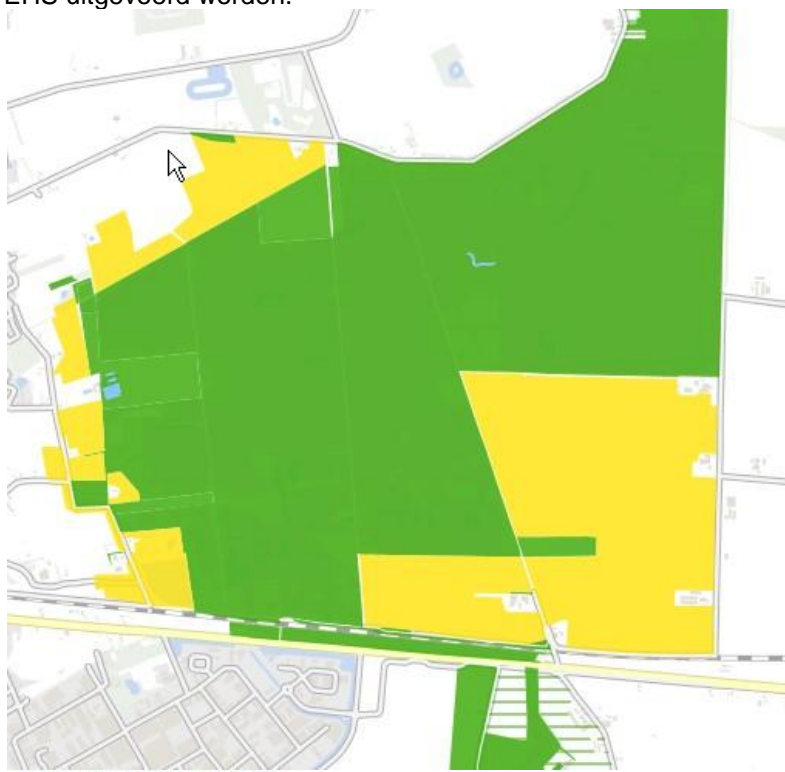
Conclusie ongewervelden: nader onderzoek of een ontheffing Flora- en faunawet is niet noodzakelijk voor ongewervelden.

6

EHS-TOETSING

6.1 Begrenzing en invulling

Het bestaande fietspad ligt buiten de EHS. Het omliggende gebied is echter wel begrenst als EHS. De geplande verbredening van het huidige fietspad zal (gedeeltelijk) binnen de EHS uitgevoerd worden.

Begrenzing EHS & zone ONW

- Bestaande natuur
- Bestaande natuur, water
- Nieuw te realiseren natuur, bruto begrensd
- Nieuw te realiseren natuur, neto begrensd

Figuur 2 Uitsnede uit de EHS-kaart, afkomstig uit de Provinciale Omgevingsverordening

Volgens de beheertypenkaart 2015 liggen nabij het plangebied de volgende beheertypen (figuur 3):

N14.02 Hoog- en laagveenbos (blauwe kleur)

N06.03 Hoogveen (paars)

N 06.04 vochtige heide (roze)

N16.01 droog bos met productie (bruin)

L0102 Houtwal en singel (donkergroen)

Figuur 3: Ligging beheertypen binnen het plangebied

6.2 Wezenlijke waarden en kenmerken

De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS in de provincie Overijssel zijn vastgelegd in het Natuurplan Overijssel en Catalogus Gebiedskenmerken (Provincie, Overijssel) behorende bij de Omgevingsvisie Overijssel. Voor het plangebied en de omgeving daarvan zijn deze de volgende:

Natuurbeheerplan

Op grond van het natuurbeheerplan (alleen relevante onderdelen) wordt gestreefd naar:

- Vergroting en hydrologische herstel van natte heide- en veengebieden
- Ontwikkeling van een aantal natte natuurgebieden in de kwelgebieden aan de voet van de Sallandse heuvelrug. Bij de begrenzing hiervan is een watersysteembenadering toegepast. Gestreefd wordt naar waterhuishoudkundig duurzaam te ontwikkelen gebieden.

Catalogus gebiedskenmerken

De catalogus gebiedskenmerken onderscheidt vier lagen, de natuurlijke laag, de laag van het agrarisch cultuurlandschap, de stedelijke laag en de lust- & leisurelaag. Met name de eerste twee lagen zijn van belang voor de wezenlijke kenmerken van het plangebied.

Natuurlijke laag

Het plangebied ligt in oude hoogveenrestanten. De hoogveenrestanten worden gekenmerkt door een hoge waterkwaliteit, een hoge waterstand en een hoge natuurkwaliteit. Het Wierdense veld was vroeger onderdeel van een uitgestrekt heide en hoogveengebied. Een groot deel van het gebied heeft last van verdroging. Hiervoor zijn de laatste jaren diverse maatregelen genomen waardoor de waterhouding al voor een deel verbeterd is.

Kenmerken

- Voedselarme omstandigheden
- Van groot belang voor diverse libellensoorten Karakteristieke soorten van het hoogveen zijn onder andere de Noordse glazenmaker (*Aeshna subarctica*), Gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*), Venwitsnuitlibel (*Leucorrhinia dubia*), Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) en Tengere pantserjuffer (*Lestes virens*).
- Belangrijk gebied voor reptielen (gladde slang)
- Potentie voor herstel van het hoogveensysteem.

Streefbeeld

In de begrensde natuur wordt de ontwikkeling van vochtige heide, droge heide, halfnatuurlijke graslanden en vennen nagestreefd. In het Notterveld worden de heidevelden met elkaar verbonden en is voor nieuwe natuur vochtige heide en droge heide een belangrijk doel.

Laag van het agrarisch cultuurlandschap

Het plangebied ligt binnen het veenkoloniaal landschap. Dit gebied kenmerkt zich door grootschalig open landschap met lineaire bebouwing, verkaveling en ontwateringstructuur. Dit is ontstaan door grootschalige ontginning van de hoogveengebieden ten behoeve van de turfwinning. Een ontwateringstelsel van kanalen en wijken is typerend voor dit landschap. De erven zijn overwegend klein.

Kenmerken

- Grillige opstreckende verkaveling
- Relatief kleine erven
- Bomensingels op de perceelscheidingen

Stedelijke laag

- N.v.t.

Lust- en leisure-Laag

- Gebied met verblijfsrecreatie
- Gebied met recreatieve routes en vaarwegen

6.3 Effecten op de EHS

In de effectenbeoordeling zal specifiek worden ingegaan op de aspecten areaalverlies van natuur-, bos- en landschapselementen, vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren (versnippering) en op verstoring en andere vormen van kwaliteitsverlies.

6.3.1 Oppervlakteverlies

Het is in deze fase niet exact duidelijk hoeveel oppervlakteverlies EHS er exact op zal treden. Het totale tracé is 1500 meter lang, echter bij de helft van dit tracé is het gebied aan de noordkant niet als EHS aangewezen. Van de overige 750 meter bestaat de helft van dit tracé uit een zandpad dat mogelijk omgevormd kan worden tot fietspad.

6.3.2 Versnippering

De breedte van de rijbaan die door dieren overgestoken moet worden, zal met mogelijk enigszins toenemen. In de huidige situatie vormt het fietspad nauwelijks een barrière voor dieren. Zowel kleinere als grotere grondgebonden diersoorten kunnen het fietspad zonder veel moeite en zonder noemenswaardige kans op aanrijdingen passeren. De geplande beperkte uitbreiding leidt niet tot wezenlijke toename van de barrièrewerking van het fietspad. In de nieuwe situatie zal wellicht de gemiddelde snelheid van fietsers toenemen, maar dit is te beschouwen als een autonome ontwikkeling (toename van elektrische fietsen) en niet een direct gevolg van de verbreding.

6.3.3 Verstoring (kwaliteitsverlies)

De geplande ontwikkeling kan zowel in de aanlegfase als de gebruiksfase leiden tot verstoring. In de aanlegfase kan licht-, geluids- en optische verstoring optreden door het gebruik van bouwverlichting en het werken met (graaf)machines. Effecten van bouwverlichting zijn het grootst in het zomerhalfjaar, wanneer nachtactieve soorten zoals vleermuizen het meest actief zijn. Het is aan te bevelen om hiermee in de uitwerking van een ecologisch werkprotocol rekening te houden. Effecten van geluids- en optische verstoring zullen het grootst zijn in het voortplantingseizoen van dieren, zoals het broedseizoen.

In de gebruiksfase zijn de optische en geluidseffecten van het fietsverkeer beperkt. In de huidige situatie is al fietsverkeer aanwezig. Eventuele lichtverstoring is afhankelijk van het al dan niet plaatsen van wegverlichting. Het plaatsen van wegverlichting zal een negatief effect hebben op nachtactieve soorten, zoals vleermuizen, nachtzwaluw en diverse kleine zoogdieren. Het is sterk aan te bevelen om verlichting achterwege te laten.

Als gevolg van de geplande ontwikkeling is geen wezenlijke toename van verontreinigingen voorzien. Afspoeling van strooizout kan een zeer lokaal effect hebben op de vegetatie langs het fietspad. Aangezien hier momenteel geen bijzondere vegetatie aanwezig is, zijn wezenlijk negatieve effecten uit te sluiten.

Er worden geen veranderingen van het oppervlaktewatersysteem voorzien. De geplande ontwikkeling leidt tot een toename van verhardingen, wat een invloed kan hebben op de infiltratie van hemelwater in de bodem. Dit hemelwater kan in de nieuwe situatie

infiltreren in de naastgelegen bermen. Wezenlijke effecten op het grondwatersysteem zijn redelijkerwijs uit te sluiten. Hierbij wordt dan wel als uitgangspunt genomen dat er geen wezenlijke wijziging in de waterhuishouding plaatsvindt. Indien het nodig is om sloten te dempen of nieuw te graven, dient aanvullend beoordeeld te worden of dit leidt tot verdroging van verdrogingsgevoelige natuur (hoog- en laagveenbos, hoogveen, vochtige heide).

6.4 Conclusie

Bij een verbreding van het fietspad is sprake van een afname van areaal EHS. De mogelijke afname bestaand bos- en natuurgebied is te beschouwen als een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS.

Het is van belang om de aantasting van bestaand bos- en natuurgebied zoveel mogelijk te minimaliseren. Ter hoogte van Natura-2000-gebied dient daarom de verbreding aan de zuidkant van fietspad plaats te vinden. Dit bos is aangewezen als 'Droog bos met productie' en minder kritisch als de aangewezen beheertypen aan de noordkant van het bestaande fietspad.

Het overige deel (oosten plangebied) dient aan de noordkant uitgebreid te worden hiervoor zal een klein areaal EHS van het beheertype houtwal en singel verdwijnen.

De aantasting van de EHS dient gepaard te gaan met een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties en maatregelen die resulteren in een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing. De afname in oppervlakte dient vanuit de Provinciale Omgevingsverordening elders gecompenseerd te worden, hierover dient overleg met de provincie plaats te vinden. Vanuit de Verordening geldt bovenop een 1 op 1 compensatie een compensatietoeslag van 2/3 maal de oppervlakte die verloren gaat.

Indien het nodig is om sloten te dempen of nieuw te graven, dient aanvullend beoordeeld te worden of dit leidt tot verdroging van verdrogingsgevoelige natuur (hoog- en laagveenbos, hoogveen, vochtige heide).

De wezenlijke waarden zoals beschreven in de catalogus gebiedskenmerken en het Natuurbeheerplan worden niet significant aangetast door verstoring of versnippering, aangezien in de huidige situatie reeds sprake is van menselijke invloed door recreatie. De genoemde samenhang blijft in stand. Ook de kenmerken van het veenkoloniaal landschap blijven met de voorgenomen inrichting in stand.

7

VOORTOETS NATURA 2000 GEBIED WIERDENSE VELD

7.1 Beschermde natuurwaarden

Binnen het N2000-gebied het Wierdense veld zijn instandhoudingdoelen opgesteld voor diverse habitattypen en habitatsorten.

Habitattypen

Binnen het Natura 2000-gebied het Wierdense veld zijn de volgende habitattypen aangewezen.

H4010A	Vochtige heiden
H4030	Droge heiden
H7110A	Actieve hoogvenen
H7120	Herstellende hoogvenen

Doelstelling bij deze habitattypen is uitbreiding van het actieve hoogveen en handhaven van het areaal droge en vochtige heide. Vermindering van herstellend hoogveen is toegestaan, mits ten gunste van het actieve hoogveen. Daarnaast wordt gestreefd naar een verbetering van de kwaliteit van alle habitattypen.

Habitatsorten

Binnen het Natura 2000-gebied het Wierdense veld zijn geen habitatsorten aangewezen.

Figuur habitattypekaart Wierdenseveld (groengeblokt: herstellende hoogvenen, bruin geblokt: hoogveenbos, paars gestreept: vochtige heiden, paars geblokt: droge heiden)

7.1.1 Effecten habitattypen

Effectenbeoordeling (kwaliteit)

De aangewezen habitattypen zijn voornamelijk gevoelig voor verdroging, verzuring, vermesting en verzilting (zie bijlage 2). De voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen leiden niet tot een wezenlijke wijziging in de factoren vermesting en verzuring.

Als uitgangspunt is genomen dat er geen wezenlijke wijziging in de waterhuishouding plaatsvindt. Indien het nodig is om sloten te dempen of nieuw te graven, dient aanvullend beoordeeld te worden of dit leidt tot verdroging van verdroginggevoelige natuur (hoogveenbos, herstellend hoogveen, vochtige heide).

Daarnaast kan plaatselijk verzilting optreden door een wijziging in het strooibeleid. Er vindt geen fysieke aantasting van de habitattypen plaats door betreding of beschadiging. Geconcludeerd wordt dat verslechterende en/of significant versturende effecten op prioritaire habitattypen hier niet aan de orde is, mits er geen wijziging plaatsvindt in het strooibeleid. Dit geldt voor zowel de aanlegfase als de in gebruiknemingsfase.

Effectenbeoordeling (areaal)

Binnen het Wierdense veld wordt voor alle habitattypen een uitbreiding van het areaal nagestreefd. Alleen van herstellend hoogveen is een afname van het areaal toegestaan, mits ten gunste van het actieve hoogveen. Uitbreiding van het bestaande fietspad in noordelijke richting gaat ten koste van het areaal herstellend hoogveen.

Indien de uitbreiding in noordelijke richting wordt uitgevoerd dient hiervoor een *passende beoordeling* uitgevoerd te worden met een uitgebreide alternatievenafweging, aangezien dit tot een afname van de aangewezen habitattypen leidt. Aangezien dit zeer onwenselijk is, zal het moeilijk worden hiervoor een vergunning te krijgen.

Indien de uitbreiding ten zuiden van het fietspad wordt uitgevoerd gaat dit niet ten koste van aangewezen habitattypen. Aan de uiterste westkant zal dit dan wel ten koste moeten gaan van het huidige zandpad aangezien er hier geen extra ruimte tussen de bestaande spoorlijn is.

7.2 Cumulatieve effecten

Bij de initiatiefnemer zijn geen vergunde activiteiten bekend die kunnen zorgen voor een cumulatieve effecten op de beschermde habitattypen en habitatsoorten van het Natura-2000 gebied.

7.3 Conclusie NB-wet

Habitattypen

Op beschermde habitattypen worden geen verslechterende of significant versturende effecten verwacht, mits er geen wijziging plaatsvindt in het strooibeeld, en de uitbreiding van het fietspad ter hoogte van het Natura 2000-gebied aan de zuidkant van het bestaande fietspad plaatsvindt.

Vergunningsaanvraag

Op basis van het bovenstaande effectenbeoordeling is het niet noodzakelijk een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aan te vragen, mits er geen wijziging plaatsvindt in het strooibeeld, en de uitbreiding van het fietspad ter hoogte van het Natura 2000-gebied aan de zuidkant van het bestaande fietspad plaatsvindt.

Indien de uitbreiding in noordelijke richting wordt uitgevoerd dient hiervoor een passende beoordeling uitgevoerd te worden met een uitgebreide alternatievenafweging, aangezien dit tot een afname van de aangewezen habitattypen leidt. Aangezien dit zeer onwenselijk is, zal het moeilijk worden hiervoor een vergunning te krijgen.

8

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

8.1 Natura 2000-gebied Wierdense veld

Uitbreiding van het bestaande fietspad in noordelijke richting gaat ten koste van het areaal herstellend hoogveen. Indien de uitbreiding in noordelijke richting wordt uitgevoerd dient hiervoor een passende beoordeling uitgevoerd te worden met een uitgebreide alternatievenafweging. Aangezien dit zeer onwenselijk is, zal het moeilijk worden hiervoor een vergunning te krijgen.

Areaalverlies van beschermde habitattypen is te voorkomen indien de uitbreiding van het fietspad ter hoogte van het Natura 2000-gebied aan de zuidkant van het bestaande fietspad plaatsvindt. In dat geval is het niet noodzakelijk een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aan te vragen, mits er geen wijziging plaatsvindt in het strooibeleid, en er geen wezenlijke wijziging in de waterhuishouding plaatsvindt. Wanneer het nodig is om sloten te dempen of nieuw te graven, dient aanvullend beoordeeld te worden of dit leidt tot verdroging van verdrogingsgevoelige natuur (hoog-veenbos, herstellend hoogveen, vochtige heide).

8.2 EHS gebied

Bij een verbreding van het fietspad is sprake van een afname van areaal EHS. De afname van bestaand bos- en natuurgebied is te beschouwen als een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS.

Het is van belang om de aantasting van bestaand bos- en natuurgebied zoveel mogelijk te minimaliseren. Ter hoogte van Natura-2000-gebied dient daarom de verbreding aan de zuidkant van fietspad plaats te vinden. Dit bos is aangewezen als 'Droog bos met productie' en minder kritisch als de aangevozen beheertypen aan de noordkant van het bestaande fietspad.

Het overige deel (oosten plangebied) dient aan de noordkant uitgebreid te worden hiervoor zal een klein areaal EHS van het beheertype houtwal en singel verdwijnen.

De aantasting van de EHS dient gepaard te gaan met een zorgvuldige afweging van alternatieve locaties en maatregelen die resulteren in een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing. De afname in oppervlakte dient vanuit de Provinciale Omgevingsverordening elders gecompenseerd te worden, hierover dient overleg met de provincie plaats te vinden. Vanuit de Verordening geldt bovenop een 1 op 1 compensatie een compensatietoeslag van 2/3 maal de oppervlakte die verloren gaat.

Indien het nodig is om sloten te dempen of nieuw te graven, dient aanvullend beoordeeld te worden of dit leidt tot verdroging van verdrogingsgevoelige natuur (hoog- en laagveenbos, hoogveen, vochtige heide).

De wezenlijke waarden zoals beschreven in de catalogus gebiedskenmerken en het Natuurbeheerplan worden niet significant aangetast door verstoring of versnippering, aangezien in de huidige situatie reeds sprake is van menselijke invloed door recreatie. De genoemde samenhang blijft in stand. Ook de kenmerken van het veenkoloniaal landschap blijven met de voorgenomen inrichting in stand.

8.3 Flora en faunawet

Binnen het plangebied kunnen diverse beschermde flora en faunasoorten voorkomen, met de aanleg van een fietssnelweg worden echter geen negatieve effecten op deze soorten verwacht.

Wel kan het plangebied een functie hebben als vliegroute voor vleermuizen. Het is sterk aan te bevelen om het fietspad niet te verlichten, of slechts gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurige) verlichting. Indien het fietspad toch moet worden verlicht kunnen negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen niet op voorhand uitgesloten worden. Indien het fietspad verlicht wordt dient nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd te worden. Het onderzoek dient zich met name te richten op vliegroutes van vleermuizen

8.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):
“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 5. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau
Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen,
verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.* Waanders Uitgevers,
Zwolle.

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora-
en faunawet.*

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing
Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen.*

Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997) *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*
Utrecht: KNNV Uitgeverij

Koninklijke Vermande, 1999-2007. *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en
4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004. *501 Algemene Maatregel
van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele
andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Internet

- Waarnemingen soorten - www.zoogdieratlas.nl
- Waarnemingen soorten - www.telmee.nl
- Natuurbeheerplan en atlas Overijssel - www.overijssel.nl
- www.synbiosys.alterra.nl
- www.ravon.nl

Bijlage 1 de Flora en faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie .

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling).

De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het '*Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*', ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van

de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

Bijlage 2 Effectenindicator Habitattypen

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Vochtige heiden	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	...	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Droge heiden	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
*Actieve hoogvenen	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Herstellende hoogvenen	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- n.v.t.
- ... onbekend

Bewuste verandering soortensamenstelling
 Verandering in populatiedynamiek
 Verstoring door mechanische effecten
 Optische verstoring
 Verstoring door trilling
 Verstoring door licht
 Verstoring door geluid
 Verandering dynamiek substraat
 Verandering overstromingsfrequentie
 Verandering stroomsnelheid
 Vernatting
 Verdroging
 Verontreiniging
 Verziltting
 Verzoeting
 Vermesting door N-depositie uit de lucht
 Verzuring door N-depositie uit de lucht
 Versnippering
 Oppervlakteverlies